

M/s. Sadhu Ram-Bali Ram v. M/s. Ghansham Dass-Madan Lal
(P. C. Jain, J.)

ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਕਿ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲੈਣ ਦੀ ਰਸਮ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(10) ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕਿ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਮਾੜਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਗੋਦ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।

(11) ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਕੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 7 ਅਗਸਤ, 1972 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਨ. ਕੇ. ਐਸ

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਰਹਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੀ. ਜੇ., ਬਲਰਾਜ ਤੁਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੈਨ, ਜੇ. ਜੇ.

M/S ਸਾਧੂ ਰਾਮ-ਬਲੀ ਰਾਮ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

M/S ਘਨਸ਼ਾਮ ਦਾਸ-ਮਦਨ ਲਾਲ- ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 688 .

ਅਕਤੂਬਰ 17, 1973

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V)— ਧਾਰਾ 115— ਸਬੂਤ ਐਕਟ (1872 ਦਾ 1)— ਧਾਰਾ 101, 102 ਅਤੇ 103— ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ— ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਸ਼ੋਧਨ — ਕੀ ਝੂਠ ਹੈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 101 ਤੋਂ 103 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਪੰਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ

ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ; ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਧਿਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਣ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਵਿਵਾਦ ਵਿਚਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ "ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਧਿਰ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗਲਤ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸੋਧਣ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਇੰਟਰਲੋ ਕਟੋਰੀ ਆਰਡਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੯)।

ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਨੋਟ। -ਇਹ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

20 ਅਕਤੂਬਰ, 1971 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਕੋਲ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਬੀ.ਆਰ. ਤੁਲੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ . 28 ਅਕਤੂਬਰ 1974 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

115 ਸੀਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਅਧੀਨ ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਡੀ), ਮਿਤੀ 27 ਮਈ, 1971 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜੀ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਜੈਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ।

. ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ.ਐਸ.ਨੇਹਰਾ ਅਤੇ ਕੇ.ਐਨ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

ਪੀ.ਸੀ.ਜੇ.ਏ.ਆਈ.ਐਨ. , ਜੇ.-ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ

M/s. Sadhu Ram-Bali Ram v. M/s. Ghansham Dass-Madan Lal
(P. C. Jain, J.)

ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਿਆ ਹੈ?

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਲ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਇਰ, ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1) ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਜਾਂ ਦੂਜੀ 'ਤੇ ਪਾਉਣਾ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਮ ਤਰੀਕਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਧਿਰ ਗਲਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। L' Union Fire, Accident and General Insurance Co. Lid ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਗੋਰੀ ਇਬਰਾਹਿਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹਜੀ ਬਾਬੂਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2) ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸਵਰੂਪਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਗੋਪੀਨਾਥ ਅਤੇ ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਹੋਰ (3)। ਪੁਰੋਹਿਤ ਸਵਰੂਪਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਵਾਲ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ: -

“ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਲਈ ਧਾਰਾ 105, ਸਿਵਲ ਪੀਸੀ, ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ "ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, S. 115, ਸਿਵਲ ਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ"

'ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵਾਂਚੂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ, ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(1) ਏਆਈਆਰ 1963 ਪੀ.ਬੀ. 397.

~ ~

ਵੀ. (2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਰਾਜ. 83.

(3) ਏਆਈਆਰ 1953 ਰਾਜ. 137 (FB : .)=il.LR (1953) 3 ਰਾਜ. 483.

ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ: -

“ਇਸ ਲਈ, ਆਰਡਰ ਦੀ ਸੋਧਯੋਗਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ, ਪਹਿਲੀ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ S. 105 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਧਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦੋਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੁਰੋਹਿਤ ਸਵਰੂਪਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਗੋਰੀ ਇਬਰਾਹਿਮ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਉਸ ਡਿਕਰੀ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਧਾਰ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੀ ਗਲਤ ਵੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੋਝ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(2) ਫ਼ੌਰਨ 1 ਤੋਂ!ਫੈਸਲਿਆਂ:referreddittovave it1 ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਉਸ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਡਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੇਜਰ ਐਸ. ਐਸ

M/s. Sadhu Ram-Bali Ram v. M/s. Ghansham Dass-Madan Lai
(P. C. Jain, J.)

ਖਨਾ ਬਨਾਮ ਟ੍ਰਿਗੋਡੀਅਰ. ਐਫ.ਜੇ. ਵਿੱਲੋ (4), ਜਿਸ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

“ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਡਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਹੈ। ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰ, ਐਸ. 115 ਵਿੱਚ 'ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੇਸ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅੰਤਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੈ। ਸੂਟ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਟ੍ਰਿਜ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇਸ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ 'ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਸਵਿਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਇਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣੇ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਸਿੱਧੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਫੈਸਲਾ ਖੁਦ ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਵਰੂਪਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਜੀਡੀਪੀਨਾਥ (3) ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ} ਕੋਡ ਦੇ S. 115 ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਗਦੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

(4) ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 497 = (1964) 4 ਐਸਸੀਆਰ 409।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਪਿਆਰਚੰਦ ਬਨਾਮ ਡੁੰਗਰ ਸਿੰਘ (5) ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਲਈ ਅੰਤਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਐਸ. 105 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਠਾਉਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 115, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, ਸ. 115 ਵਿੱਚ 'ਤੇ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬਜਾਏ 'ਇਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕੋਈ

ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਕੇਸ" ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ "ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ "ਤੋਂ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਇੱਕ ਅਗੇਤਰ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਜੋਂ ਕਈ ਅਰਥ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸਰੋਤ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਜਾਂ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਤੋਂ" ਅਗੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਉਪਜ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਸਬੰਧ "ਕੇਸ" ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾ ਕਿ "ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ" ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਜੇਕਰ "ਇਨ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ, ਤਾਂ "ਇਨ" ਲਈ "ਤੋਂ" ਦਾ ਇਹ ਬਦਲ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ।

(3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ >ਰਡਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸਟਲਫ>>ਰਸੂਪਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸਵਰੂਪਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਸੌਖ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਾਗੋਰੀ ਇਬਰਾਹਿਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਯੂ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਇਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਕੇਸ ਬੱਲੋ ਨਾ ਰੱਖੋ

(5) ILR (1952) 2 ਰਾਜ. 608=ATR 1953 ਰਾਜ. 90.

M/s, Sadhu Ram-Bali Ram v. M/s. Ghansham Dass-Madan Lai
(P. C. Jain, J.)

ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕਰੋ।

(4) ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਜਿਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"115. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-

- (a) ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ
- (b) ਇਸ ਲਈ ਨਿਯਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ
- (c) ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝੇ।"

(5) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ "ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। T 1 ਉਹ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਅਰਥ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਜਰ ਐਸ. ਐਸ ਖੰਨਾ ਦੇ ਕੇਸ (4) (ਸੁਪਰਾ), ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਖਿਆ: -

"ਸ. 115, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਬਤਾ, ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ-

- (i) ਕਿ ਆਰਡਰ ਐਸ. 115, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ;
- (ii) ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ power ਨੂੰ S. 115 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ
- (iii) ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ S. 115 ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧਾਰਾਵਾਂ (a), (b) ਅਤੇ (c) ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਦਲੀਲ ਦੀ ਵੈਧਤਾ S. 115 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਧੀਨ

ਅਦਾਲਤ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-

- (a) ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂ
- (b) ਇਸ ਲਈ ਨਿਯਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ
- (c) ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।"

ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਦੂਜਾ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ 'ਕੇਸ' ਨੂੰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ: *ਬਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਦੈਯਾਰ ਬਨਾਮ ਵਾਸੂਦੇਵ ਅਈਅਰ (6)*, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ। ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ "ਕੇਸ ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜੋ ਹੈ

(6) 44 IA, 261=AIR, 1917 PC 71:

M/s. Sadhu Ram-Bali Ram v. M/s. Ghansham Dass-Madan Lal
(P. C. Jain, J.)

ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਸ" ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਰ ਲੋਕਟਰੀ ਕਾਰਵਾਈ. ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ, ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਕੇ, ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ। ਦੂਜਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਸ" ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ "ਕੇਸ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

* * * * *
* * * * *

ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਸ" ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦੀਵਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਸ" ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਪਰਿਨਟੇਨਡੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਰਿੱਟ, ਅਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੁੱਧਲਾਲ ਬਨਾਮ ਮੇਵਾ ਰਾਮ (7) ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ "ਕੇਸ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਸ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

(7) ILR 43 ਸਾਰੇ। 564=AIR; 1921 AIL 1 (FB).

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ "ਸੂਟ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਸ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

(6) ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਆਈਡੀ ਬਲਦੇਵ ਸ਼ਿਵਲਾਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਫਿਲਮਿਸਤਾਨ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਟਰਜ਼ (ਇੰਡੀਆ) ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਿਟਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (8), ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ: -

"ਕੇਸ" ਸਮੀਕਰਨ ਇਸ ਦੇ ਆਯਾਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮੇਜਰ ਐਸ. ਐਸ ਖੰਨਾ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਸੀ. ਐਫਜੇ ਡਿਲਨ (4), ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਸ" ਵਿਆਪਕ ਆਯਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੀਵਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਡ ਦੇ S. 115 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੱਕ ਹੈ। "ਕੇਸ" ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੀੜਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ। ਪਰ ਮੇਜਰ ਐਸ. ਐਸ ਖੰਨਾ ਦੇ ਕੇਸ (4), (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹਰ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਖੋਸਲਾ ਬਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਸਨ। ਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (9), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਨਿਰਣਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਭਿੜੇ ਜੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ: -

"ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ, 'ਕੇਸ' ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਚੌੜਾ ਹੈ

(8) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 406.

(9) ਏਆਈਆਰ 1943 ਲਾਹ. 65.

M/s. Sadhu Ram-Bali Ram v. M/s. Ghansham Dass-Madan Lai
(P. C. Jain, J.)

ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, a ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਸੂਟ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੈ, ਇਸ ਅਰਥ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੋਡ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਿਰਮਾਣ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।, ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਸਦੇ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਵਿਅੰਜਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।"

(7) ਉਪਰੋਕਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ "ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(8) ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10] ਤੋਂ 103 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

"101. ਜੇ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਵੇ ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੱਥ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

"102. ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

"103. ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 101 ਇਸ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 102 ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਹੈ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ

ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਕੇ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 103 ਧਾਰਾ 101 ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ | ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇ, ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(9) ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 101 ਤੋਂ 103 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ

ਸੋਪਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੂਜੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ। ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ; ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਧਿਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਪਣ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਧਿਰਾਂ, ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹਾ; ਆਰਡਰ "ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗਲਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਿਰਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 115 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

(10) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਹੁਣ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕੇ. ਐਸ. ਕੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ